

DOI <https://doi.org/10.32782/2310-0583-2021-47.07>

СХОДИНКАМИ ТРИУМФУ РОМИ ПРИЙМИ-БОГАЧЕВСЬКОЇ

Вікторія Хименець – музикознавиця, викладачка музично-теоретичних дисциплін, Звенигородська мистецька школі імені Ігоря Даньковського

Рома Прийма-Богачевська – українська танцюристка та педагог, прима-балерина Львівської опери, Національних театрів Австрії (Інсбрук, Зальцбург) та Канади (Вінніпег), авторка унікальної хореографічної методи та стилю, патріотка та амбасадорка української культури у США.

Рома Прийма-Богачевська народилась 3 березня 1927-го року, у Перемишлі, у родині лікаря Остапа Прийми та музикантки Івонни Прийми. Мати стала важливою фігурою у житті та становленні творчості майбутньої танцюристки. Відома співачка, піаністка, віолончелістка, та художниця, а з народженням Роми – турботлива мати, яка торувала її успішне майбутнє у надзвичайно складних особистих та соціальних обставинах (у 1937-му році жінка овдовіла, а з 1939-го року виживала в умовах окупації та подальшої еміграції).

Рома Прийма

Україна.

Перемишль, Львів

Дитинство та юність Роми Прийми було пов'язане з Перемишлем, де батько провадив лікарську практику та Львовом, куди родина переїхала на початку 30-х років ХХ століття.

У п'ятирічному віці Рома починає займатися танцями. Мати дівчинки була у контексті найновіших віянь, а відтак вже у 8 років дівчинка починає відвідувати танцювальну школу за

метою Еміля Жак-Далькроза (ймовірно, у Марії Пастернакової чи Оксани Федак-Драгомирецької, які в середині 30-х років найбільш активно розвивали цю методу). Згодом Рома знайомиться з ще однією течією модерного танцю, так званою «вігманівською». Методику Мері Вігман у Львові майбутня прима-балерина вивчала у Школі модерного танцю Марини Броневської [24]. Класичний танець також був у житті Роми Прийми – відомо про її навчання при Львівському оперному театрі (немає відомостей про школу та педагога).

Іванна

Шмериковська-Прийма

Отже, вже до 12 років Рома Прийма отримала ґрунтовну та різностильову хореографічну освіту, що стане в майбутньому запорукою її приголомшливого успіху.

Першою сходиною тріумфу стала сцена Львівського оперного театру, де вона працювала у 1939–1944 рр. (12-17 років!). Її професійне зростання пов'язане з Євгеном Вігільовим, Миколою Трегубовим, а передовсім – Клавдією Ошкамп. За півтора року Рома перейшла з кордебалету в розряд солісток театру. Відомо, що вона танцювала у операх «Аїда», «Кармен», «Фауст», балетах «Дон Кіхот», «Серпанок Переті» та ін. [11]

Австрія

Відень, Зальцбург, Інсбрук

У 1944-му році з Рома Прийма у супроводі матері вирушає до Відня, де продовжує навчання хореографічному мистецтву. Зокрема, відомо про її навчання на танцювальному відділі Віденської музичної академії під керівництвом Грети Візенталь¹. Блискуче завершення навчання дає можливість стати примою-балериною крайового театру у Інсбруку. Важливою зустріччю у житті молоді танцюристки стала зустріч-іспит з Гаральдом Кройцбергом² на його віллі у Альпах. Від того моменту її відношення до танку багато змінилось. Від зовнішньої форми перейшла до втілення суті,

¹ Грета Візенталь (1885–1970) – австрійська балерина, акторка, хореограф та педагог. Прославилася авторською методою поєднання класичного та модерного танцю.

² Гарольд Кройцберг (1902–1968) – німецький танцівник та хореограф. Навчався у Дрезденській балетній школі, а також вчився з Мері Вігман та Рудольфом Лабаном.

душі танцю. Танець перестав для неї бути тільки рухом, замкнутим рамцями музики, він став мовою, а кожний рух словом. Рома відчула, що її талант знайде найщиріший вияв у драматично-театральному танці. В тому переламному періоді вона створила одні з кращих, експресивних своїх танців, як напр. «Страхиття війни», муз. Шопена, «Святий танець», муз. Дебюссі, «Мамона», муз. Балтаровича і ін. [11]

Канада

Галіфакс, Едмонт, Вінніпег, Монреаль

У 1948 році Іванка та Рома Прийми вирушили до Канади. Їх маршрут пролягав містами Галіфакс, Едмонт³, Вінніпег, Монреаль та тривав близько трьох років. Не дивлячись на короткий термін перебування, Рома Прийма встигла достойно заявити про свій талант.

Про перші успішні мистецькі кроки Роми Прийми у еміграції читаємо у статті «Балерина Рома Прийма»: *«За своїми щоденними турботами українські громадяни Вінніпег, мабуть, і не подумали про те, кого вони мають в особі Роми Прийми»*. Далі автор, що підписався літерами Н. Н., зауважує, *«що той, хто бував у великих містах США й бачив там балетні вистави, одразу зрозуміє, що Рома є великою артисткою, а виконані нею характерні танці «Бог золота», «Козацький сон» і «Страхиття війни» мають високохудожнє обрамлення»* (газета «Український голос» від 6 квітня 1949 року). Також відомо про виступ 25-го квітня 1949 року у залі «Тонс Аудиторіум» у Торонто.

Наступною короткочасною зупинкою став Монреаль, де Рома Прийма стала учасницею театру знаменитої балерини Рут

Сорель⁴, а вже менш ніж за рік стала першою солісткою балету, а також одним з педагогів танцю (нагадаємо, що на той момент Ромі було всього 23 роки!) [14].

Цікаво, що з Монреальською балетною трупю Рома Прийма гастролює у місто, що зовсім скоро стане другим домом – Нью-Йорк. 17 грудня 1949 колектив презентує новий балет сучасного

³ У Едмонті проживав дядько Роми Прийми – Осип Прийма, що прибув сюди 1924-року.

⁴ Рут Еллі Абрамович Сорель / Ruth Abramovitch Sorel (1907–1974) – німецька хореографка, танцівниця та педагог. Працювала у Варшаві, у 1944-55 роках перебувала на еміграції у Канаді (Монреаль), де і заснувала Les Ballets Ruth Sorel. Вона належала до авангарду сучасного танцю та балету. Її стилю був притаманний експресіонізм, поєднання класичного балету та сучасної пластики. Вивчала ритміку Жака Далькроза, також була танцівницею у групі Мері Вігман (Дрезден, 1923-28)/

„Божище Золота” — хореографія і виконання — Рома Прийма.

“Godness of Gold” — choreographed and danced by Roma Pryma.

канадського композитора Жана Пепін-Кутюра/ Jean Papineau-Couture «Tittle Tattle» у хореографії Рут Сорель. У грудні цього ж року Рома Прийма дає кілька сольних виступів.

США

Філадельфія, Нью-Йорк

(сольна кар’єра)

У 1950-51-х роках Рома з матір’ю переїздить до США. Після короткотривалого побуту та виступів у Філадельфії родина остаточно зупиняється у Нью-Йорку. Тут Рома продовжує навчання хореографії у Марти Грегем, Доріс Гомфрі, Агнеси ди Милл, Джоза Лимон і за короткий час починає перші гастролі [11]. Відомо, що вже восени 1952-го року Рома Прийма здійснює подорож Південною Америкою

Наприкінці 1952-го року Рома Прийма також виступила на Українському вечорі в Колумбійському університеті зі сольною програмою у фортепіанному супроводі матері. Авторські танки «На забаві», «Від-

Рома Прийма-богачевська у народному танку

чай», «Німфа», «Верховино» викликали за словами автора статті справжнє захоплення студентів університету [18].

В тому ж номері газети «Свобода» зустрічаємо ще одну рецензію на два інших виступи Роми Прийми в Чикаго та Іллінойсі. Автор статті дуже тонко намагається описати вдачу молодої балерини та її хореографічний хист:

«Рома Прийма це чарівна, зовсім молода чорнявка, із приємним фотогенічним обличчям, незвичайно сугестивними, по українськи карими вогнистими очима, в яких тепло милої людини і бездонність всесторонньо цікавої жінки притягає увагу. Вона струнка і висока, втілення пропорції і краси. ... найбільш вдалим був саме танок «Sagee Dance». Вже сама ритміка елегій рухів – переносила нас у транс орієнтальної магії. ...Подібно настроєвим був теж танок німфи. Креація чарівниці демонічна, лиш кінцеві пуцлі гротескові і послаблюють лінію грози, страху. ... Закінченням був танок «Верховина», знаменитий через пов'язання в моменті, коли це рецитаторка, рецитуючи «Мрії» Федьковича, лучиться руками з танцюристкою і та витанцьовує в серцях глядачів красу і безжурність Рідної Землі далеких верховинських полонин» [19].

26 лютого

1956 року у Філадельфії відбувся «Вечір пісні та танцю» у співпраці з мішаним вокальним квартетом «Бандура». Танки «Верховина» до музики С. Людкевича та «Обливаний понеділок» до музики Миколи Фоменка автор рецензії називає вже дуже відомими і додає, що в той вечір відбулося кілька прем'єр – «Чайка» до музика

Танок п. н. «Ікона», що викликав широке захоплення

В. Барвінського, «Сваха» до музики М. Мусоргського.

Гастролі у Європі (1960–1963)

Початок нового десятиліття для Роми Прийми ознаменований гастрольною поїздкою у Європу. Виступи у Парижі та Лондоні були сприйняті блискуче. Про виступ незнаної до того часу танцівниці писали не тільки у загальній періодиці (L'Entracte, 30 листопада 1960 р., The (London)

Times, 25 листопада, 1960 р., паризький щоденник Комбат, 16 листопада 1960 р.), а й у професійних тематичних журналах (The Dancing Times, січень 1961 р., The Stage, 10 листопада 1960 р.).

Наведемо кілька цікавих зауваг щодо виступу балерини М. Скала-Старицького, які зараз неймовірно актуалізувалися [15; 16]:

«Відвага Роми Прийми полягає не тільки в мистецькій, чисто професійній, але ще більше й особливо в національній, зовнішній площині. Назвати себе українкою і танцювати тільки й виключно українські танки в новому, нікому невідомому мистецькому оформленні й інтерпретації, це неабиякий ризик і відвага і, ніде правди діти, в замосковленому вже віддавна Парижі. Замосковленому у всіх ділянках мистецтва, а в танцювальному особливо».

«У Парижі Рома Прийма виступила у найкращому і найбільш престижному театрі Шанз-Ілізи. Програма її виступу складалася з 10-ти танків на українську тематику. То значить: Чайка, Жниварка, Ікони, Жах війни, Весела сваха, Відьма, Русалка, Верховина і Вливаний понеділок. До кожного танцю Роман Купчинський написав пояснення, що були переведені на французьку мову й виголошувалися перед кожним танком французьким актором паризьких театрів Жаном Бержер».

У 1962-му році Рома Прийма вирушила у чергову мандрівку містами Європи з програмою «Танки та характери» – Лондон, Женева, Відень, Париж, Атени, Рим, Мюнхен [16]. Серед наведених цитат М. Скала-Старицького відмічаємо, що цього разу відгуки у пресі були ще прихильнішими.

У Римі у квітні 1963 році вона одружилася з відомим баритоном – Юрієм Богачевським. Вінчав їх о. Іван Бучко, а благословив владика Йосиф Сліпий. До Нью-Йорку пара повернулася вже на початку 1964-го року з новонародженою донечкою – Анною Тетяною Іванною. Принагідно додамо, що у пари згодом народився син Борис.

По поверненню до Нью-Йорка Рома Прийма продовжує свої сольні танцювальні виступи у фортепіанному супроводі Іванни Шмериковської та літературному обрамленні Лідії Крушельницької. Підсумовуючи цей етапи творчого життя, можемо сказати, що танцювальне мистецтво Роми Прийми було оригінальним та непересічним явищем навіть у контексті модерного напрямку хореографії. Вона не боялася викликів і торувала власний шлях, заснований на органічному поєднанні європейських модернових віянь та українського народного танцю. І варто зазначити, що йшлося не про декоративну шароварну заставку, а про питому національну культуру.

**Відкриття балетної студії у Нью-Йорку
(педагогічна кар'єра)**

Коротка перерва під час лекції
у школі п. Роми Прийми-Богачевської

Наступним кроком у кар'єрі Роми Прийми стало відкриття балетної студії, про анонс якої читаємо на сторінках «Свободи» за **2 вересня 1964-го року**: «Цей їх виступ на Союзівці в суботу ввечері буде інавгурацією їхньої нової артистичної активності: Юрій Богачевський вибирається на велике концертне турне по Америці і Канаді, а Рома Прийма відкриває в Нью Йорку балетну студію класичних та характеристичних танків».

«Програма балетної школи Роми Прийми має класи класичного балету, хореографії, ритміки й мистецької руханки для дітей від 6-го року життя й молоді», – читаємо у статті Кравців В. від 24-го вересня 1964-го року. Матеріал статті також докладає ще одну цеглинку до діяльності Роми Прийми. Відкриття дитячої балетної школи – логічний підсумок десятирічної педагогічної діяльності у літніх таборах (танець та ритміка). Для мам та бабусь юних вихованок балерина також пропонує заняття з танцю та ритміки [8].

Ось так під своїм крилом Рома Прийма поступово збирає талановиту молодь. І вектор її діяльності поступово переходить від сольних танцювальних виступів до постановок повноцінних балетних вистав.

Постановки дитячих вистав, балетів, опер

Балетна школа Роми Прийми розпочала роботу у жовтні 1964-го року. У 1965-му році дитячу студію мистецького слова відкрила Лідія Крушельницька⁵. Про творчий тандем пані Роми та Лідії відомо ще з

50-х років, коли вони тільки починали професійних шлях у США. Зараз їх творчі вузи зміцнюються – разом з юними підопічними вони готують дитячі вистави у різних жанрах – музичні казки, опери, балети. За музичне обрамлення слугувала спеціально написана оригінальна музика Ігоря Соневицького, Івана Недільського, рідше – скомпоновані композиції з уривків музики інших композиторів.

До моменту відкриття власних студій Рома та Лідія були вже добре відомими у спільноті українців Нью-Йорку та мали заслужений творчий авторитет. Оголошення про початок педагогічної діяльності привели до їх студій сотні талановитих дітей (і стільки ж прагнули туди потрапити!). Тому анонси перших дитячих постановок не залишалися без уваги батьків та преси. Наприклад, у статті від 1 листопада 1966 року є підтвердження, що прем'єра «Летючого корабля» зібрала у залі Фешн Інституту понад 900 глядачів!

Далі наведемо список прем'єр, до яких мала стосунок Рома Прийма-Богачевська, які вдалося встановити з анонсів та рецензій у пресі:

1. **14 лютого 1965-го року** зусиллями Українського музичного інституту відбулася прем'єра опери-казки «Чарівний перстень» Івана Недільського. Лібрето Катерини Перелісної. Режисер-постановник – О. Добровольська. Хореографія Роми Прийми-Богачевської. Оперні партії виконували К. Цісик, Л. Голука, І. Рак, А. Рак, С. Марко, В. Семущак, Л. Магун і С. Сливоцька. Загалом до участі в опері було залучено 60 дітей [9]. На початку вечора виступив струнний оркестр під орудою Володимира Цісика.

2. **30 жовтня 1966-го року** відбулася прем'єра п'єси-казки «Летючий корабель». Це вистава на три дії А. Шияна, пролог – Ірини Шумилович-Шуварської. Постановкою займалася Лідія Крушельницька, хореографічне обрамлення створювала Рома Прийма, музику написав та виконував Ігор Соневицький. Сценічне оформлення – Тарас Гірняк. До виступу було залучено понад 20 дітей, які перетворилися на пташок, квітів, комашок, тварин. Також героями вистави були Кривда, Правда, князь Лісограй, його дочки князівни та людоїдка. Можемо тільки уявити якою барвистою була ця постановка! [17]

⁵ Лідія Крушельницька (1915-2009) – українська акторка, співачка, режисер, театральна діячка. Народилась у м. Кути на Івано-Франківщині. Професійну освіту здобула у Станіславові та Львові, у 1938-му році дебютувала на сцені Львівського оперного театру як вокалістка. У 1944-му емігрувала до Австрії, а в 1949-му – до США. Тут стала актрисою театру-студії Й. Гірняка та О. Добровольської, а з 1965-го року стала керівником та режисером власної Студії мистецького слова. Здійснила низку постановок за творами українських письменників. Співпрацювала з Р. Приймою-Богачевською, Ігорем Соневицьким, М. Шуст та іншими.

3. **11 лютого 1967-го року** в Технологічному інституті моди відбулася прем'єра балету «Попелюшка» Ігоря Соневицького. [25]. Виконавцями балету стали 56 вихованок школи. Роль Попелюшки виконувала 14-річна Квітка Цісик – згодом всесвітньовідома співачка; Сценарист – Тарас Гірняк, а костюмами та декораціями зайнялася особисто Рома Прийма-Богачевська. Фортепіанний супровід забезпечив сам Ігор Соневицький.

4. **10 грудня 1967-го року** відбулася прем'єра казки А. Шияна «Голуба хустина». Музика Івана Недільського, за фортепіано – Володимир Гентиш [2; 5]. Хореографія незмінно Роми Прийми-Богачевської. Маски, костюми та декорації знаної малярки Марти Геруляк.

24-го травня 1969-го року відбулася прем'єра опери Антіна Рудницького «Анна Ярославна». Хореографічне обрамлення твору готувала Рома Прийма з учнями старших класів балетної школи. Згодом вистава повторювалася.

Із вистави сценічної картини „Голуба хустина“ в Нью Йорку Dramatic studio's Blue Scarf was acted in New York and Philadelphia

5. **24-го травня 1970-го року** відбулася прем'єра балету-казки «Квіт папороті» хореографії та авторства Роми Прийми. Декорації та костюми створював Володимир Бачинський, реквізит – Оленка Богачевська. Музика скомпонована з уривків творів Данькевича та Кирейка. За фортепіано – Олег Левицький. Про деталі постановки дізнаємося з великої рецензії Антіна Рудницького. Відомо, що прем'єрний показ у Бруклінській Академії Музики зібрав 2000 глядачів! Виконавцями стали понад 100 учнів Балетної школи Роми – від малого до великого. Було виготовлено 230 костюмів. «Квіт папороті» складався з двох частин – народної та модернової з відповідно стилізованими танцювальними номерами. Також Антін Рудницький відзначив майстерність педагога у творенні як індивідуальних номерів, так і масових. Про музику, знаний композитор відгукнувся негативно, звинувативши Даньке-

вича та Кирейка у незнанні сучасних підходів в опрацюванні народних музичних джерел [13].

Молода надійна солістка І. Павлюк і Р. Строцький у "Квіт папороті"

6. **8-го квітня 1973-го року** відбулася прем'єра балету «Пер Гюнт» на музику Едварда Гріга. У виставі також брали участь понад 150 дітей. Згодом, у одній зі статей прима-балерина поділиться, що ця постановка стало останнім повноцінним балетом, після «Попелюшки» та «Квіту папороті», бо надалі шукати спонсорів ставали дедалі важче. Тому Рома Прийма зосереджує увагу на хореографічних обрамленнях інших жанрів.

7. **20 листопада 1977-го року** відбулася прем'єра драматизованої поеми «Іван Вишенський» Івана Франка та мораліте невідомого англійського автора XVI століття «Дійство про кожного». Постановку готували Лідія Крушельницька, Рома Прийма-Богачевська, Ігор Соневицький, оформлення та костюми – Марійка Шуст, Світло – Юрко Гречило, сцена – Володимир Папуга .

8. **4 квітня 1982-го року** відбувся Вечір на пошану Івана Франка «Театр франкового слова». Студії Лідії Крушельницької та Роми Прийми-Богачевської у співпраці з Ігорем Соневицьким презентували драматизовану поему «Іван Вишенський» [4].

Підсумовуючи даний етап життя та творчості Роми Прийми-Богачевської, бачимо, що її вклад у розвиток дитячого танцювального мистецтва у діаспорі був неоціненним. У спогадах Святослави Гой-Стром читаємо, що Балетна школа Роми дуже швидко переросла у своєрідний осередок дитячої

творчості, плекання української культури та традицій. Близкучі прем'єри балетів приваблювали все більшу кількість бажаючих, тому згодом відкриваються гуртки у Лонг-Айленді та Олбані. Також мисткиня ділилася досвідом через лекції, які читала у містах США, Канади та Бразилії, курси українських танців на оселі «Верховина» та на Союзівці, літні танцювальні табори. Відомо, що першою такою ініціативою стала літня майстерня Глен Пей у 1975-му році, а у 1979 році тут же відбувся перший літній табір. З 1985-го року такі майстерні відбувалися на Союзівці і користуються великою популярністю навіть у наші дні [6].

Наступним етапом життєтворчості, який, очевидно, не перекреслював колишньої діяльності, стало заснування ансамблю «Сизокрилі», про який йтиметься далі.

Ансамбль «Сизокрилі»

Ансамбль «Сизокрилі» був створений у 1978 році і, на відміну від балетної школи, збирав під крилом молодих людей від 15 до 28 років. Учні, студенти та спеціалісти різних професій «суботами з'їжджалися на репетиції з різних міст американського Сходу».

У репертуарі ансамблю були чисельні народні танці, стилізовані балети та тематичні танці: «Боротьба за волю», «Хрещення України», «Сюїта Івасюка», «Чорнобильська трагедія».

У 1988-му році ансамбль «Сизокрилі», а також танцювальна група «Зорепад» (Олбан) брали участь у заходах, приурочених до 1000-ої річниці хрещення Русі, а сама Рома Прийма-Богачевська була у мистецькому комітеті проекту поруч з Едвардом Камінським, Лідією Крушельницькою, Ігором Соневицьким. 30 квітня 1988 року у рамках відзначення річниці відбулася прем'єра п'єси І. Кочерги «Ярослав Мудрий» у незмінному тандемі Лідії Крушельницької, Роми Прийма-Богачевської та Ігоря Соневицького [18]. Згодом вистава повторювалася.

3 червня 1990 року відбулося святкування 25-ї річниці педагогічної діяльності Роми Прийми у Нью-Йорку. З цієї нагоди «Свобода» публікує велику статтю, з якої дізнаємось багато цікавої інформації. Зокрема, стає відомо, що на той момент під крилом Прими було вже 7 філій та гуртків у різних місцевостях США (Нью-Йорк, Ньюарк, Олбан, Бріджпорт, Перт Амбої, Пассейк, Гемстед), що займаються у різних танцювальних стилях, які вона хоче представити публіці: народні, класичні та експериментальні танці, а також постановку «Ікони» та «Чорнобиль». Також з матеріалів дізнаємось, хто допомагав Ромі Примі утримувати довкола себе таку кіль-

кість учнів та реалізовувати творчі ініціативи. Це Валентина Переяславець, Джон Тарас, Вадим Сулима, Лідія Залуцька та інші, з числа старших вишколених учнів [21].

По смерті Роми Прийми справа її життя – ансамбль «Сизокрилі» далі успішно провадить діяльність завдяки доньці Ані Богачевській-Лонкевич – виконавчій директорці ансамблю. Провідними педагогами є колишні учні – подружжя Орландо та Лариси Паган.

Концерт ансамблю «Сизокрилі» з нагоди 40-річчя з дня створення

«Сизокрилі» в Україні

У 1992-му році, після довгої, майже 50-ти річної розлуки Рома Прийма-Богачевська приїжджає в Україну. Звісно, вона їде у супроводі власних дітей – Анни та Бориса, а також вихованців ансамблю «Сизокрилі». Відомо, що концерти відбулися у Києві, Харкові, Івано-Франківську, Калуші, а найголовніше – у Львові, на сцені рідного оперного театру [3]. За словами Роми, це була одна з найщасливіших подій її життя.

Наприкінці 90-х Рома Прийма разом з чоловіком Юрієм Богачевським завершують кар'єри та доживають віку у родинному маєтку. Останні роки прими були затьмарені боротьбою з невиліковною хворобою. 23 травня 2004 року у віці 88-ми років вона померла. Похована Рома Прийма

поруч з чоловіком на українському кладовищі Св. Андрія Первозваного в Бавнд-Бруці.

Рома Прийма є прикладом цілковитої відданості професії та мистецтву. У перипетіях життя

Ю З ПЕДАГОГОМ – РОМОЮ ПРИМА БОГАЧЕВСЬКОЮ

(Литера'ю відбулося 9-го серпня 2001 р. на «Союзівці»)

Рома Прийма-Богачевська на львівській сцені.

їй вдавалося зберігати творчу енергію, миттєво знаходити своє місце у наявних умовах і творити – безперервно творити і прославляти україн-

ську національну культуру. Творчий підхід Роми Прийми полягав в органічному поєднанні народного та світового, класичного й модерного.

Література

1. Андрусів П. Іванна Шмериковська-Прийма (у 55-річчя професійної музично-мистецької і педагогічної праці). *Свобода*. № 107. 1974, субота, 8 червня. С. 3. URL: <http://www.svoboda-news.com/archiv/pdf/1974/Svoboda-1974-107.pdf>.
2. Буревій О. Нова вистава Л. Крушельницької «Голуба хустина». *Свобода*, 1967, 1 грудня. URL: <https://archive.org/details/Svoboda-1967-220/page/n1/mode/2up?q=%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%8F+%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0+%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%D0%B0+%D1%85%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0>.
3. Вірний М. Інтерв'ю з педагогом – Ромою Приймою-Богачевською. *Народна воля*. 2002. 22 серпня. URL: <https://diasporiana.org.ua/periodika/narodna-volya-2002-chch-1-49/>.
4. В неділю в Нью-Йорку відбудеться прем'єра «Івана Вишенського». URL: <https://archive.org/details/Svoboda-1977-254/mode/2up?q=%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%8F+%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0>.
5. В чарівнім полоні казки. П'єса казка «Голуба хустина» в Нью Йорку. URL: <https://archive.org/details/Svoboda-1968-013/page/n3/mode/2up?q=%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%8F+%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0+%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%D0%B0+%D1%85%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0>.
6. Гой-Стром С. В пам'ять Роми Прийми-Богачевської (1927–2004). *Свобода*. 2004. № 34. С. 18–19. URL: <https://archive.org/details/Svoboda-2004-34/page/n17/mode/2up>.
7. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі XX століття : монографія. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. 1164 с.
8. Кравців Б. Балетна школа Роми Прийми в Нью Йорку. *Свобода*. 24 вересня 1964 р. URL: <https://archive.org/details/Svoboda-1964-179/page/n3/mode/2up?q=%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BC%D0%B0%2C+1965>.
9. Навроцька Х. Вдала імпреза. Дитяча опера І. Недільського в Нью Йорку. URL: <https://www.svoboda-news.com/archiv/pdf/1965/Svoboda-1965-051.pdf>.
10. Павлишин С. Ігор Соневицький.
11. Пастернакова М. Українська жінка в хореографії. Вінніпег-Едмонт, 1963. 216 с.
12. Пеленська Х. «Сизокрилі» у Києві. *Свобода*, 1992, 22 вересня. URL: <https://archive.org/details/Svoboda-1992-181/page/n1/mode/2up?q=%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BC%D0%B0+%D1%81%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BB%D1%96>.
13. Рудницький А. «Квіти папороті». *Свобода*. 1970. Ч. 97, 29-го травня. С. 2, 5. URL: <http://www.svoboda-news.com/archiv/pdf/1970/Svoboda-1970-097.pdf>.
14. Сеницька Л. Рома Прийма. Жіночий світ, квітень. Число 4, 1950. Видає Організація Українок Канади ім. Ольги Басарабової. С. 13–14. URL: <https://archive.org/details/N028760/page/n3/mode/2up?q=%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BC%D0%B0%2C+1949>.
15. Скала-Старицький М. Виступ Роми Прийми у Парижі. *Свобода*. 17 грудня 1960 р. Ч. 241 С. 5. URL: <https://archive.org/details/Svoboda-1960-241/page/n3/mode/2up?q=%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BC%D0%B0>.
16. Скала-Старицький М. Європейська преса про виступи Роми Прийми. *Свобода*. 1963. 13 лютого. Ч. 28. С. 3.
17. Соневицька О. Враження з вистави п'єси-казки «Летючий корабель» (п'єса-казка А. Шияна, пролог І. Шумилович-Шуварської). *Свобода*, 10 листопада 1966 р. URL: <https://archive.org/details/Svoboda-1966-209/page/n1/mode/2up?q=%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BC%D0%B0%2C+%D0%BB%D0%B5%D1%82%D1%8E%D1%87%D0%B8%D0%B9+%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B0%D-0%B1%D0%B5%D0%BB%D1%8C>.
18. Тисячоліття Християнства в Україні: Урочистості 1988 року / Гол. ред. О. Зінкевич. Нью-Йорк : Крайовий Комітет Тисячоліття Християнства в Україні, 1992. 522 с.
19. Український вечір у Колумбійському університеті. *Свобода*. 1952 р. 15 листопада, субота. С. 1. URL: <https://archive.org/details/Svoboda-1952-305/mode/2up?q=%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0+%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BC%D0%B0%2C+1950>.
20. Чапленко Н. Студія мистецького слова. *Наше життя*. 1970. Ч. 2.
21. «Чи справді вже 25 років?». *Свобода*, ч. 68, 11 квітня 1990. С. 1, 7. URL: <http://www.svoboda-news.com/archiv/pdf/1990/Svoboda-1990-068.pdf#search=%22%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D0%BC%D0%B0%22>.
22. Ю. Б. Рома Прийма-Богачевська – хореограф та мистецький керівник танцювального ансамблю «Сизокрилі» в Нью-Йорку. *Наше життя*. 1999, жовтень. Ч. 10. С. 15. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cac>

he:DKS5alLKorcJ:https://unwla.org/pdf-publications/our-life-magazine-1999-october-10/page/17/+&cd=12&hl=uk&ct=clnk&gl=ua#page/16.

23. Bryttan A. «Syzokryli» soar at 40th anniversary dance concert. The Ukrainian Weekly. URL: “Syzokryli” soar at 40th anniversary dance concert | The Ukrainian Weekly (ukrweekly.com).
24. Kondrasiuk G. UKRAINA – ROZWÓJ TAŃCA WSPÓŁCZESNEGO. URL: <http://slowniktanca.uni.lodz.pl/ukraina-rozwoj-tanca-wspolczesnego/>.
25. Smindak H. Capacity Audience Applauds Premiere of «Cinderella». Svoboda. New York, 1967. No. 39, 4 March, Saturday. P. 1, 3. URL: http://www.ukrweekly.com/archive/pdf2/1967/The_Ukrainian_Weekly_1967-09.pdf#search=%22Cinderella%22 (дата звернення: 23.10.2017).